

Besluit van het college

Opsteller

Mulder, Marion

Portefeuillehouder

Rolie Tromp

Vergadering van

College d.d. 20 jan 2026

Kenmerk

Z.26.531635 / D.26.2097666

Vertrouwelijkheid

Openbaar

Onderwerp

Eindrapportage Masterplan en Integrale Gebiedsverdieping Lelylijn Heerenveen

Besluit

Akkoord (Ongewijzigd besloten)

1. Het college neemt kennis van de rapportages Masterplan zoals deze op 30 januari 2026 door de landelijke Stuurgroep Lelylijn ter publicatie zijn vrijgegeven en legt deze ter kennisname voor aan de gemeenteraad.

2. Het college stemt in met het uitvoeren van een verdiepend onderzoek in 2026 naar:

- de impact van de Lelylijn tracés Stadsas en Noordelijke Werkstad op de gebiedsontwikkelingen (stad en stadsdeelgebieden);
- de inpassing(on)mogelijkheden van de varianten van de tracés en stationslocaties;
- de gewenste en haalbare schaalsprong op wonen en werken, alsmede de mobiliteitstransitie nodig om de Brede Welvaart in Heerenveen in de toekomst te behouden en te versterken;

en legt het verzoek tot uitvoeren van onderzoek ter vaststelling voor aan de gemeenteraad.

3. Het college stemt in met de ontwikkeling in 2026 van een lange termijn visie voor de toekomstige economie van Heerenveen (2050+) en legt het beslispunt ter vaststelling voor aan de gemeenteraad.

4. Het college stemt in met de ontwikkeling in 2027 van een integrale toekomstvisie voor de Heerenveen (2050+), rekening houdende met het belang van een schaalsprong op wonen, werken en benodigde mobiliteitstransitie, en legt het beslispunt ter vaststelling voor aan de gemeenteraad.

5. Het college stelt vast dat het raadsvoorstel en bijlagen op 30 januari 2026 17.00 uur openbaar te maken en op 28 januari 2026 onder embargo verzenden aan de raad.

Onderwerp

Eindrapportage Masterplan en Integrale Gebiedsverdieping Lelylijn Heerenveen

Definitief besluit

Inleiding

Samen bouwen aan de toekomst van Heerenveen

In de studies over de Lelylijn, zoals deze in 2024 zijn gepubliceerd, is nut en noodzaak van de Lelylijn aangetoond. Deze studies geven aan dat de komst van de Lelylijn een unieke kans biedt aan Heerenveen en de regio om samen te groeien en te bloeien.

De onderzoeken Masterplan, waaronder de 100-jarige visie op het Lelylijn gebied én de Integrale Gebiedsverdieping (IGV) Lelylijn Heerenveen, bieden het inzicht dat een schaa sprong in wonen, werken en mobiliteit een belangrijke basis vormt en zelfs noodzakelijk is om als gemeente Heerenveen verder te kunnen ontwikkelen en zo de Brede Welvaart in Heerenveen te behouden en te versterken.

Masterplan Lelylijn

Op 17 april 2025 heeft de gemeenteraad besloten deel te nemen en bij te dragen aan de ontwikkeling van Masterplan met daarin specifiek een Integrale Gebiedsgerichte Verdieping Lelylijn Heerenveen. Doel van het Masterplan is om met deze tussenstap de MIRT-verkenning Lelylijn dichterbij te brengen. Het Masterplan bestaat uit:

- Een onderzoek naar mogelijkheden voor financiering investering Lelylijn
- Een visie op het Lelylijngedied over 100 jaar (toekomstverkenning 2125)
- Integrale gebiedsgerichte verdiepingsonderzoeken in Groningen, Emmeloord, Drachten en Heerenveen.

Het Masterplan Lelylijn, dat op 30 januari 2026 wordt gepresenteerd en voor publicatie vrijgegeven, vormt een belangrijke mijlpaal. Hierin zijn de inzichten en ideeën van vele betrokkenen samengebracht. De stuurgroep Lelylijn presenteert dan de inhoud van dit Masterplan op de Lelylijn conferentie. En Klaas Knot, gezant Lelylijn, zal dan zijn advies presenteren over de financiering van de Lelylijn.

Dit Masterplan vormt daarmee niet alleen een bron van inspiratie, maar ook een stevige basis voor het gesprek met het nieuwe kabinet én voor verdere besluitvorming. De inhoudelijke onderzoeken zijn dan klaar en het is aan een nieuw kabinet om hun visie op de Lelylijn op te nemen in het nieuwe regeerakkoord. Tevens vormen de rapporten de basis voor het Bestuurlijk Overleg MIRT (BO-MIRT) in november 2026 over het al dan niet nemen van het besluit om de Lelylijn MIRT verkenningsfase te starten.

Het Masterplan was voorzien voor 2 jaren. Door de kabinetsval en daarop volgende verkiezingen is besloten om de onderzoeken nu af te sluiten en voor publicatie vrij te geven. Wel is er behoefte om lokaal een vervolg te geven aan de inzichten die zijn opgedaan uit de onderzoeken Masterplan Lelylijn.

Resultaten Integrale Gebiedsgerichte Verdieping Lelylijn Heerenveen

In 2025 heeft de Integrale Gebiedsgerichte Verdieping (IGV) Lelylijn Heerenveen plaatsgevonden. Dit verdiepende onderzoek had twee doelen:

- Input voor de MIRT-verkenning Lelylijn, indien hiertoe besloten zal worden.

Dit betreft het startbesluit van het rijk om de Lelylijn te realiseren; dit start met de verkenningsfase MIRT.

- Inzichten ophalen voor de toekomstige ontwikkeling van Heerenveen

Er is veel werk verzet in korte tijd door een intensieve samenwerking tussen rijk, regio en gemeente. De resultaten en inzichten zijn opgenomen in de lokale notitie "Inzichten IGV Lelylijn Heerenveen" en de rapportage Masterplan IGV Heerenveen Integrale Gebiedsvisie van het consortium. Het onderzoek heeft veel waardevolle inzichten opgeleverd. Belangrijkste inzicht is dat in Heerenveen een schaa sprong op wonen, werken en mobiliteit essentieel is om toekomstbestendig te zijn op het gebied van de Brede Welvaart.

De resultaten en inzichten hebben nog niet de benodigde gedetailleerde beslisinformatie opgeleverd die lokaal nodig is voor een toekomstvisie en strategie voor de verdere ontwikkeling van Heerenveen. Om die reden wordt voorgesteld om als gemeente zelf verder verdiepend onderzoek doen, nodig voor de toekomstige ontwikkeling van Heerenveen.

Context ambitie schaa sprong

In verschillende plannen zijn verschillende ambities opgenomen met betrekking tot de groei van het aantal woningen in Heerenveen.

Momenteel heeft Heerenveen ongeveer 15.000 woningen.

In de huidige omgevingsvisie wordt uitgegaan van een nullijn van het aantal woningen. In de woonvisie, vertaald in "Heerenveen Groeit" wordt uitgegaan van een groei van het aantal woningen met 18% tot 24% (2.600 woningen tot 2040 en 3.700 tot 2050).

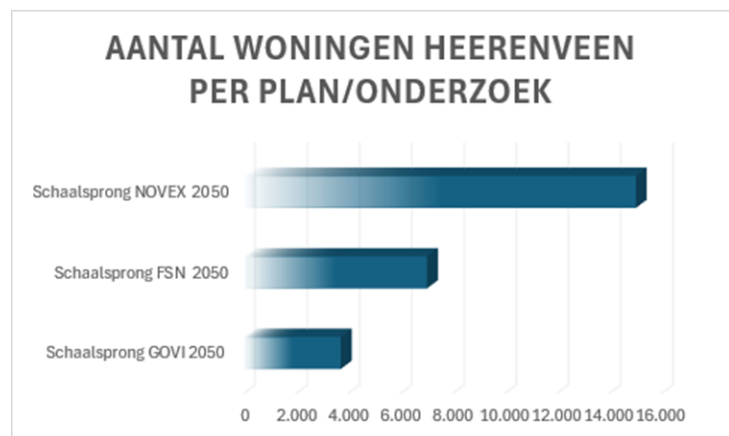
En in de verstedelijkingsstrategie van het Fries Stedelijk Netwerk (F4) is voor Heerenveen een ambitie opgenomen van de groei van het aantal woningen met 25% tot 40% (6.000 woningen tot 2050). Een vervolgstap in het Fries Stedelijk Netwerk is nu dat er gewerkt gaat worden aan een gezamenlijke economische strategie en gezamenlijke investeringsagenda.

In de uitgangspunten van de door uw raad op te stellen vernieuwde omgevingsvisie is opgenomen dat, *"om optimaal te profiteren van de Lelylijn Heerenveen, in Heerenveen een schaa sprong moet worden gemaakt. Dit betekent dat Heerenveen meer een stad wordt, met hogere dichtheden, meer stadse voorzieningen, meer economische innovatie, minder afhankelijkheid van de auto en een woningvoorraad van betere kwaliteit."*

Hiermee is nut en noodzaak van een schaa sprong in Heerenveen al erkend én ingezet.

In de NOVEX-studie Lelylijn in 2024, waarin nut en noodzaak van de Lelylijn is aangetoond, wordt een schaa sprong genoemd in Heerenveen van 15.000 tot 20.000 woningen tot 2050. En 10.000 tot 15.000 banen.

In onderstaand schema zijn deze ambities uit de verschillende plannen opgenomen.

Doel van het voorgestelde vervolgonderzoek is te onderbouwen welke schaa sprong wenselijk en haalbaar is vanuit de noodzaak om de Brede Welvaart en het voorzieningenniveau in Heerenveen op peil te houden en te zorgen dat er voldoende arbeidskrachten zijn om deze voorzieningen voor inwoners te kunnen blijven bieden. Deze gewenste en haalbare schaa sprong kan hoger zijn dan de ambitie uit de verstedelijkingsstrategie van het Fries Stedelijk Netwerk waar tot nu toe op wordt ingezet. En een

schaalsprong is essentieel, met of zonder Lelylijn. De Lelylijn is daarvoor geen randvoorwaarde maar kan een katalysator zijn.

Schaalsprong in de toekomstbeelden integrale gebiedsverdieping

In de integrale Gebiedsverdieping Lelylijn Heerenveen zijn verschillende toekomstbeelden ontwikkeld aan de hand van de verschillende tracés:

- Autonom: 3.700 woningen tot 2050
- Noordelijke werkstad: 15.000 woningen tot 2050 + 11.000 banen
- Stadsas: 15.400 woningen tot 2050 en 6.600 banen

Deze zijn gebaseerd op globale inzichten en nog onvoldoende onderbouwd. Om een goed onderbouwd toekomstbeeld te schetsen met de gewenste en haalbare schaa sprong is verder verdiepend onderzoek nodig naar de benodigde en haalbare schaa sprong op wonen en werken. Daarnaast is dit nodig om de impact van de verschillende tracés van de Lelylijn op de gebiedsontwikkelingen en de inpassing(on)mogelijkheden van de verschillende tracés en stationslocaties gedetailleerder in beeld te brengen.

Samenvatting inzichten IGV Lelylijn Heerenveen

Het verdiepende onderzoek heeft de volgende strategische inzichten opgeleverd.

- Brede Welvaart en voorzieningen onder druk

Uit verschillende onderzoeken zoals van het Planbureau Leefomgeving, Toekomstverkenning WLO en het Frysk Planbureau blijkt dat de Brede Welvaart van de regio Friesland relatief laag is ten opzichte van het landelijke beeld. Door vergrijzing en wegtrekkende jongeren is de kans op verslechtering van Brede Welvaart aanwezig door vermindering arbeidspotentieel. Hiermee dreigen we als regio, maar zeker ook in Heerenveen, ondanks de Friese paradox, in een neerwaartse, spiraal te raken waarbij de continuïteit en betaalbaarheid van het voorzieningenniveau sterk onder druk komen te staan.

- Schaa sprong op wonen noodzakelijk en daarmee ook op werken en mobiliteit

De Novex Lelylijn gaat uit van een schaa sprong in Heerenveen naar 10.000 tot 15.000 banen en 15.000 tot 20.000 woningen tot 2050. Dit vraagt mogelijk om een grotere schaa sprong dan nu opgenomen in de verstedelijkingspropositie Fries Stedelijk Netwerk, de woonvisie, de regionale bedrijventerreinprogrammering Zuidoost Friesland en de gehanteerde uitgangspunten voor de Provinciale en gemeentelijke Omgevingsvisies.

- Regie houden op ontwikkeling Heerenveen schaalvergroting wonen, werken, mobiliteit noodzakelijk voor behoud en versterking Brede Welvaart en voorzieningenniveau

De ambitie op de schaalvergroting wonen, werken, mobiliteit én de keuze voor een voorkeurs tracé door de gemeente, geven inzicht in waar Heerenveen zich naar toe moet ontwikkelen en geeft houvast aan zowel de gebiedsgerichte ontwikkeling als aan het benodigde beleid hiervoor. Dit vraagt ook de nodige ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie. Heerenveen heeft ontwikkelruimte en keuzemogelijkheden. Daarom is het cruciaal om nu scherpe keuzes te maken over de stadsontwikkeling en economische visie. Hiervoor is nodig om vergaand en verdiepend beeld te krijgen van de betekenis van de tracés en de stationslocaties voor kansen in de gebiedsontwikkelingen en de (on)mogelijkheden die bij de inpassing kunnen ontstaan.

- Duidelijke en ambitieuze economische visie nodig

Hoewel de gemeente Heerenveen één van de sterkst groeiende economieën in Friesland is en breed wordt erkend als belangrijke banenmotor, ontbreekt een scherpe en toekomstbestendige lange termijn economische visie. Dit is nodig om in de toekomst voldoende banen te hebben kwantitatief en kwalitatief om de mensen in Heerenveen te behouden om hier te wonen en/of werken. Deze schaa sprong op wonen én werken is essentieel om de Brede Welvaart en het voorzieningenniveau niet onder een minimum niveau te laten zakken. De visie 100 jaar Lelylijn laat dit duidelijk zien. Een schaa sprong op werken

vraagt om een economische visie voor de lange termijn met een scherpe economische profilering van Heerenveen.

- Impact schaa sprong op gebiedsontwikkeling en beleid

Inzichten uit deze vervolgonderzoeken naar de benodigde en haalbare schaa sprong op wonen en werken leveren vervolgvragen op voor het groeimodel van de Heerenveen. Zoals welke ruimtes, beleid, maatregelen en voorzieningen hiervoor nodig zijn op de korte en langere termijn.

- Impact schaa sprong op bestuur en organisatie

Een schaa sprong van Heerenveen vraagt ook nadrukkelijk om een andere bestuurlijke en ambtelijke inzet. Hier zullen we ons als organisatie op moeten voorbereiden. De schaa sprong heeft grote impact op de organisatie en alvorens de schaa sprong wordt gerealiseerd vraagt dit al een andere kwantiteit en kwaliteit van functies. Dit betekent dat de kosten voor de baat zullen uitgaan en dat in de nabije toekomst aan de raad de hiervoor benodigde middelen zullen moeten worden gevraagd. Dit zal vragen om scherpe keuzes.

Bovenstaande inzichten vragen in Heerenveen om:

- Een verdiepend beeld van de impact van de tracés Stadsas en Noordelijke Werkstad én onderbouwing van de benodigde en haalbare schaa sprong.
- Een lange termijn economische visie, geredeneerd vanuit de kracht Heerenveen en ondersteunend aan de rest van Noord-Nederland. En ondersteunend aan toekomstbestendige Brede Welvaart in Heerenveen en de regio.
- Concentratie van stedelijke ontwikkeling van wonen en werken rond de stationsomgeving; zowel rondom de huidige- als mogelijke toekomstige stationsomgeving.
- Meer nadruk op kennisintensieve activiteiten (ook ter ondersteuning van de maakindustrie) en stedelijk milieu;
- Ongeacht de ontwikkelrichting en definitieve stationslocatie zal het huidige stationsgebied een belangrijk centrum gebied blijven; dit gebied zal in alle situaties ontwikkeld moeten worden.
- De Lelylijn is hierbij geen randvoorwaarde maar kan een katalysator zijn voor deze ontwikkeling. Dan moet wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Zoals een visie op de toekomst van Heerenveen gebaseerd op een gewenste en haalbare schaa sprong op wonen, werken en mobiliteit en een duidelijke lange termijn economische visie.
- Ook als er (voorlopig) geen besluitvorming komt over de Lelylijn is het noodzakelijk om een schaa sprong op wonen, werken en mobiliteit te realiseren om daarmee de Brede Welvaart en het daarbij horende voorzieningenniveau in de toekomst te behouden en te versterken.
- Tot slot zal een schaa sprong vragen om een bestuur en organisatie die voldoende is toegerust om dit groeimodel van Heerenveen te kunnen ontwikkelen; hiervoor zullen in de nabije toekomst middelen vrijgemaakt moeten worden.

Vervolgonderzoek Integrale Gebiedsgericht Verdieping Lelylijn Heerenveen

In 2026 willen we als gemeente daarom verder verdiepend onderzoek doen, zodat college en raad kunnen bepalen welk tracé het beste past bij onze ambities voor de ontwikkeling van Heerenveen en haar inwoners. Hierbij kijken we niet alleen naar de impact van de verschillende tracés en stationslocaties op gebiedsontwikkelingen en inpassing(on)mogelijkheden, maar vooral naar de kansen die deze ontwikkeling ons als gemeente op wonen, werken en mobiliteit biedt, (ook) in relatie tot behoud en versterken van de Brede Welvaart in (de gemeente) Heerenveen en de regio.

Op basis hiervan kunnen we als gemeente de keuze maken voor een voorkeurstracé, zodat we inzicht hebben en kunnen sturen op waar we Heerenveen heen willen ontwikkelen. Door samen te kiezen voor een voorkeurstracé en te investeren in onze toekomst, maken we de Brede Welvaart en het voorzieningenniveau van Heerenveen toekomstbestendiger.

Economische visie (2050+)

We zien in recente onderzoeken dat de Brede Welvaart in Friesland en ook in Heerenveen onder druk staat en zonder ontwikkeling in de regio op wonen, werken en mobiliteit ook verder onder druk komt te staan. Om de Brede Welvaart voor Heerenveen en de regio te kunnen versterken is een schaa sprong op wonen én werken nodig met een heldere en ambitieuze economische visie, waarmee we ons sterker economisch kunnen profileren. We zien dat Heerenveen nu een sterke economische motor is binnen Friesland, maar we willen samen werken aan een nog scherper en toekomstbestendiger profiel. Zo zorgen we ervoor dat jongeren hier willen en kunnen blijven omdat de kansen op een baan binnen de gemeente vergroot wordt. En zorgen we ervoor dat bedrijven zich graag in onze gemeente vestigen, hier blijven en zich toekomstbestendig kunnen doorontwikkelen. Met een duidelijke economische visie en gezamenlijke inzet kunnen we de Brede Welvaart in onze regio versterken en daarmee toekomstbesteding maken. We denken dat het van toegevoegde waarde kan zijn om dit niet als afzonderlijke gemeente te doen maar in samenwerking met andere gemeenten/overheden. De komende periode onderzoeken we welk schaalniveau hiervoor het meest geschikt is.

Met enerzijds het verdiepende onderzoek naar de impact van de tracés en een realistische schaa sprong op gebied van wonen, werken en mobiliteit en anderzijds het ontwikkelen van een economische visie met een scherp economisch profiel werken we aan de noodzakelijke bouwstenen voor een toekomstvisie van Heerenveen

Toekomstvisie Heerenveen 2050+

Als vervolgstap willen we in 2027-2028 een integrale toekomstvisie ontwikkelen die verder reikt dan 2050, waarin Heerenveen zich ook voor de toekomst profileert als een inspirerende plek met veel kansen voor (nieuwe) inwoners en (nieuwe) bedrijven.

Het ontwikkelen van een lange termijn economische visie met een sociaal-economische impact, is een belangrijke stap om deze integrale toekomstvisie te kunnen ontwikkelen. Dit doen we door de inzichten uit deze economische visie te combineren met de inzichten uit het verdiepende onderzoeken IGV én te verbinden met alle andere visies (Omgevingsvisie, Integrale visie sociaal domein en Visie integrale veiligheid) van de gemeente. Samen met inwoners, ondernemers en partners willen we kijken naar de richting waar Heerenveen zich naartoe zou moeten ontwikkelen. We geven daarmee antwoord op de vraag van toekomstige bewoners en bedrijven: welke stad wil Heerenveen zijn in de verdere toekomst (2050+). Dit verhaal van Heerenveen en de te formuleren integrale doelen voor de lange termijn vormen dan de basis voor de voor strategie en beleid in Heerenveen voor de korte en lange termijn.

Beoogd effect

Op peil houden van de Brede Welvaart en het voorzieningenniveau in Heerenveen, door het versterken van het arbeidspotentieel, economische groei en werkgelegenheid. Een samenhangende schaa sprong op wonen, werken en mobiliteit is essentieel en vormt hiervoor de basis.

Deze zal worden vertaald in een integrale toekomstvisie op Heerenveen met een scherp sociaal-economisch profiel. Tevens beogen we hiermee bij te dragen aan landelijke en provinciale opgaven op gebied van wonen, werken en mobiliteit.

Argumenten

1.1 Deze rapporten zijn op 30 januari 2026 door de Stuurgroep Lelylijn vrijgegeven voor publicatie.

Het Masterplan is een tussenstap bedoeld als input voor de MIRT verkenning. Het bevat bouwstenen die richting kunnen geven aan deze MIRT verkenning en kent nog geen formele status. De rapporten worden tevens meegegeven aan de onderhandelende kabinetsformatie.

Belangrijk onderdeel van het Masterplan is de financiële rapportage. Klaas Knot, gezant Lelylijn, is gevraagd advies te geven op basis van deze rapportage. De investering in een Lelylijn is van een zo grote omvang dat de huidige investering spelregels niet voldoen. Het advies van Klaas Knot was ten tijde van het opstellen van college- en raadsvoorstel nog niet beschikbaar, maar zal worden toegevoegd zodra deze beschikbaar is.

1.2 Het Masterplan, waaronder de Integrale Gebiedsverdieping Heerenveen heeft ons belangrijke inzichten opgeleverd.

Belangrijkste inzicht is dat we moeten nadenken over de visie en strategie voor de toekomstige ontwikkeling Heerenveen. Waarbij een schaa sprong op gebied van wonen en werken en een mobiliteitstransitie noodzakelijk is voor het borgen en versterken van de Brede Welvaart. Dit ondanks en soms dankzij de Friese Paradox! Dit is noodzakelijk, óók als er geen Lelylijn komt. De Lelylijn is geen randvoorwaarde voor deze toekomstige ontwikkeling, maar kan wel een belangrijke katalysator zijn.

2.1 De IGV Lelylijn Heerenveen geeft nog niet voldoende gedetailleerd beeld van de impact en de kansen en bedreigingen van de verschillende tracés; deze beslisinformatie is nodig om de richting van de toekomstige ontwikkeling van Heerenveen te bepalen.

De IGV geeft voor Heerenveen nu nog een globaal inzicht in de betekenis van de Lelylijn tracés en de stationslocaties voor de inpassing en gebiedsontwikkelingen. Om in de toekomst als gemeente rekening te kunnen houden met de komst van de Lelylijn is het van belang om een vergaand en verdiepend beeld te krijgen van de betekenis van de tracés en de stationslocaties voor kansen in de gebiedsontwikkelingen en de (on)mogelijkheden die bij de inpassing kunnen ontstaan. Deze inzichten zijn nodig om een betere positie in de MIRT verkenning in te kunnen nemen én om de toekomstvisie en het beleid van de gemeente voor de komende jaren hierop voor te kunnen bereiden. Het moet inzicht bieden in welk tracé het beste is voor een toekomstbestendig Heerenveen en welke schaa sprong op wonen, werken en mobiliteit realistisch is. Met de inzet op een forse maar realistische schaa sprong maken we mogelijk ook meer kans op substantiële inzet van rijksmiddelen.

3.1 Een duidelijke en ambitieuze economische visie is noodzakelijk voor de ontwikkeling van Heerenveen.

Zonder versterking van de economische positie van de gemeente ontstaat het risico dat de Brede Welvaart door de vergrijzing en wegtrekkende jongeren en onvoldoende arbeidspotentieel, niet op een toekomstbestendig niveau te brengen en te houden is. De gemeente heeft daarom een schaa sprong in de economie nodig. Volgens de NOVEX-studies zou een schaa sprong van 10.000-15.000 banen noodzakelijk zijn. Een sprong vraagt om een duidelijke en ambitieuze economische visie voor de lange termijn. De omvang van de schaa sprong op werken hangt af van deze visie en de economische profilering in samenhang met de gewenste schaa sprong op wonen en mobiliteit. Met het ontwikkelen van een economische visie is het mogelijk om focus aan te brengen in het beleid en de activiteiten waarmee de economische positie kan worden versterkt. Dit doen we met als doel om de Brede Welvaart toekomstbestendig te houden.

3.2 De Lelylijn voegt vooral waarde toe waar kennis, dienstverlening en goede (inter)nationale verbindingen cruciaal zijn.

Dit is de conclusie uit de toekomstverkenning 2125. In de confrontatie van deze toekomstverkenning 2125 en de integrale gebiedsverdieping Lelylijn Heerenveen is geconstateerd dat een schaa sprong in Heerenveen essentieel is. Een substantiële en versnelde groei op het gebied van wonen, werken en voorzieningen, waarin Heerenveen zich verder doorontwikkelt met een voorzieningenniveau en dynamiek die past bij een hoogwaardige snelle spoorverbinding en een daarbij behorend IC station. Een dergelijke economie vergroot de arbeidsmarkt, brengt kennisinstellingen dichterbij en maakt het aantrekkelijker voor kennisintensieve bedrijven om zich te vestigen nabij goed bereikbare knooppunten.

4.1 Naast de schaa sprong op de economie is een sprong op wonen nodig (15.000 tot 20.000 woningen in 2050 volgens het NOVEX onderzoek) om de Brede Welvaart op een toekomstig bestendig niveau te brengen en te kunnen houden.

Zonder deze sprongen zal het voor de gemeente moeilijk worden om de Brede Welvaart in stand te kunnen houden. De Lelylijn, met een station in Heerenveen, is daar dan een gevolg van en geen randvoorwaarde. Waarbij de Lelylijn een katalysator kan zijn voor de ontwikkeling van Heerenveen. Met deze sprongen ontstaat de vraag "welke stad wil Heerenveen in de verdere toekomst zijn (2050+)?". Deze toekomstvisie is noodzakelijk om richting te kunnen geven en focus aan te kunnen aan de ontwikkeling van de gemeente. Deze lange termijn visie geeft richting aan het te ontwikkelen beleid in de omgevingsvisie, -programma's en -plannen maar ook aan het ontwikkelen van het sociaal-economisch beleid.

4.2 Naast visie en beleid is het noodzakelijk ook de organisatie te ontwikkelen om de toekomstige opgaven adequaat te kunnen oppakken.

Een schaalsprong op wonen en werken en een mobiliteitstransitie zal een grote impact hebben op bestuur en organisatie. Het is nodig om in de ontwikkeling van de organisatie te sturen op een organisatie die voldoende is toegerust om dit groeimodel van Heerenveen te kunnen ontwikkelen; hiervoor zullen de benodigde middelen beschikbaar moeten komen. Om deze middelen vrij te kunnen maken zijn scherpe keuzes noodzakelijk.

4.3 De uitkomsten van deze onderzoeken vormen een belangrijke basis voor de toekomstige keuzes en brengt onze gemeente beter in positie in de MIRT verkenning.

Naast dat de inzichten uit deze onderzoeken de mogelijkheid bieden om weloverwogen keuzes in de gebiedsontwikkelingen te kunnen maken, is dit ook van grote waarde voor de focus en koers van de gemeente in de MIRT verkenning. Met dit 'huiswerk' is de gemeente beter in staat om in de MIRT verkenning bepaalde keuzes en afwegingen te kunnen voeden of ontkrachten. Ook kan de gemeente hiermee parallel aan de MIRT verkenning bepaalde voorkeuren beleidsmatig programmeren, waardoor de richting van de keuzes in de MIRT verkenning beïnvloed worden.

5.1 De Stuurgroep Lelylijn geeft bij de bestuurlijke conferentie op 30 januari 2026 de rapporten Masterplan en Integrale Gebiedsverdiepingen vrij.

Tot die tijd rust er een embargo op deze documenten. Om die reden wordt voorgesteld dit collegebesluit en het raadsvoorstel met alle bijlagen niet eerder dan op vrijdag 30 januari 2026 om 17.00 uur openbaar te maken. De raad ontvangt deze stukken al wel onder embargo op 28 januari 2026. Op 2 februari 2026 vindt een Raadsmarkt plaats en op 5 februari een informatieve sessie met de commissie over het Masterplan Lelylijn. Om die reden wordt voorgesteld de stukken wel alvast op 28 januari 2026 onder embargo te versturen.

Risico's

2.1-4.1 Een schaalsprong op wonen, werken en mobiliteit heeft grote impact op de organisatie.

Het is nodig om in de ontwikkeling van de organisatie te sturen op het gefaseerd realiseren van een organisatie die voldoende toegerust is om dit groeimodel van Heerenveen te kunnen ontwikkelen. Hiertoe zal een plan en roadmap opgesteld worden die aansluit op de opdracht om de organisatie opgavegestuurd te laten werken en flexibel te kunnen inspelen op toekomstige complexe opgaven.

Kanttekeningen

1.1 Een belangrijke kanttekening is de financiering van de investering Lelylijn; een dergelijke grote investering past niet bij de systematiek van 75% dekking voor de start van de MIRT verkenning.

Het onderzoek naar de financiering biedt alternatieve mogelijkheden. Het advies van de gezant Lelylijn wordt 30 januari 2026 bekend.

2.1 Het verdiepende gebiedsgerichte onderzoek en het ontwikkelen van een lange termijn economische visie in 2026 bekostigen we uit beschikbare middelen; indien dit niet toereikend is zullen wij bij de halfjaarlijkse rapportage aan de raad extra middelen aanvragen.

Ook voor de jaren 2027 en verder beschikken wij nog niet over de benodigde middelen; hiertoe zullen wij voorstellen doen bij de (meerjaren)begroting 2027 en verder. We zullen in de onderzoeken aansluiten bij en, waar mogelijk, gebruik maken van data die in de eerste fase zijn verzameld maar niet uitgewerkt. Uitvoering zal plaatsvinden door een combinatie van inzet van interne- en externe expertise. Met als doel dat de eigen organisatie maximaal aan het stuur is en maximaal betrokken is met een haalbare belasting; dit vraagt mogelijk nadere prioritering van opgaven in 2026.

3.1 Een economische visie voor Heerenveen is geen blauwdruk maar biedt wel inspiratie.

De economie van de toekomst is moeilijk te voorspellen. Het doel van een lange termijn visie is om een stip op de horizon neer te zetten en daarmee een wervend narratief en handelingsperspectief voor toekomstige ontwikkeling.

2.1-3.1 Zonder deze toekomstvisie op de ontwikkeling van Heerenveen met een realistische schaalsprong op wonen, werken en mobiliteit is een stationslocatie in Heerenveen voor de Lelylijn mogelijk niet te rechtvaardigen.

Met de verdiepende onderzoeken kunnen we onze visie op wonen, werken en mobiliteit onderbouwd inbrengen in het MIRT-onderzoek en een mogelijke stationslocatie daarmee een stevig fundament geven.

4.1 Een integraal toekomstbeeld welke stad wil de gemeente in de verdere toekomst zijn (2050+) ontbreekt.

Dit is noodzakelijk om de ontwikkeling van Heerenveen hierop te kunnen richten in de toekomstige ruimtelijke, sociale en economische plannen.

Communicatie

Advies Communicatie en participatie:

De Stuurgroep Lelylijn, verantwoordelijk voor het Masterplan heeft vooraf als kader meegegeven dat er niet of beperkt participatie zal plaatsvinden bij de ontwikkeling van het Masterplan. Enerzijds omdat er nog geen sprake is van een MIRT-verkenning, anderzijds gezien de beperkte doorlooptijd.

Uitgevoerde acties communicatie en participatie in 2025

- In de zomer en het najaar van 2025 is met een aantal grotere bedrijven in Heerenveen oriënterende gesprekken gevoerd over het scenario van een mogelijke komst van de Lelylijn. Het doel hiervan was om inzicht te krijgen in hoe deze bedrijven de betekenis van de Lelylijn voor zichzelf in de toekomst zagen. De uitkomsten van deze gesprekken zijn in het Masterplan verwerkt.
- Ook is in diezelfde periode een synergie sessie geweest voor medewerkers van gemeente Heerenveen om een beeld te krijgen bij grote, toekomstige ontwikkelingen die (gaan) spelen in de gemeente en die vragen om een integrale benadering.
- Vanuit de F7 heeft er periodiek overleg plaatsgevonden met de ambtelijke begeleidingsgroep, de betrokken directeuren en de bestuurlijk portefeuillehouders over de Lelylijn. Deze input is gebruikt in de besluitvorming van de Stuurgroep van de Lelylijn. Ook is vanuit de IGV Lelylijn Heerenveen een informatiebijeenkomst georganiseerd met de F7 gemeenten over de resultaten en inzichten uit dit onderzoek en het belang voor de regio.

- Op 25 november 2025 zijn colleges, gemeenteraden en Statenleden van Fryslân tijdens een bijeenkomst van de Lelylijn alvast geïnformeerd in de aanloop naar de oplevering van het Masterplan op 30 januari 2026.

De officiële openbaarmaking van de toekomstbeelden op 30 januari 2026 vragen om een transparante communicatie aanpak voor gemeente Heerenveen, passend bij deze fase van het onderzoek. Hoewel er in deze fase geen juridische grondslag is voor participatie met de omgeving is het wel belangrijk om als gemeente Heerenveen voorbereid te zijn op het (mogelijke) vervolg. Dit in afstemming met omliggende gemeenten.

Voor de periode 2026 en 2027 zijn de volgende participatie en communicatieacties gepland; deze zullen worden uitgewerkt in een communicatie- en participatieplan.

- Communicatie en participatie t.b.v. de Economische visie: Bij het ontwikkelen van de Economische visie worden bedrijven betrokken. Een gezonde mix van publiek en privaat met een focus op grote en middelgrote omvang. Dit doen wij door hen mee te laten denken over de ontwikkelrichting en het toekomstige economische profiel van de gemeente. We kiezen voor een persoonlijke aanpak en benadering. De planning van deze persoonlijke gesprekken is voorzien vanaf Q2 2026. De resultaten van deze gesprekken worden gebruikt als input voor de ontwikkeling van de Economische visie. In Q4 2026 worden bedrijven geïnformeerd over het resultaat en het verdere proces richting besluitvorming.

- Communicatie en participatie t.b.v. de verdiepende onderzoeken op de schaa sprong en de IGV: Bij dit verdiepende onderzoek richten wij ons op de professionele stakeholders. Hierbij zullen tenminste de omliggende gemeenten, de F4, de provincie het Waterschap en het Rijk actief betrokken worden.

- We zullen hen mee laten denken in de betekenis van een schaa sprong en de impact van de Lelylijn voor de inpassing en de gebiedsontwikkeling, waarmee een integrale analyse in het onderzoek gerealiseerd wordt. Daarnaast zullen wij de bedrijven (zie vorige punt) informeren over de uitkomsten van dit onderzoek.

- Communicatie en participatie t.b.v. de toekomstvisie (2050+): Omdat deze toekomstvisie afhankelijk is van de input vanuit de Economische visie en de verdiepende onderzoeken, is het nu nog niet mogelijk om de benodigde participatie en communicatie in beeld te brengen. Deze invulling zal daarom voor de start van het ontwikkelen van de toekomstvisie plaats vinden. Wel blijft het van belang dat de participatie en communicatie tenminste aansluit op het participatiebeleid van de gemeente.

Algemene communicatie:

Naast deze acties zullen wij de website (www.heerenveen.nl/delelylijn) van de gemeente over de Lelylijn actueel houden en aanvullen met de

uitkomsten van huidige en bovenstaande onderzoeken, nadat deze door uw raad vast zijn gesteld.

Nadat besloten is dat de MIRT verkenning gestart wordt zal de gemeente met het Rijk afspraken maken over de verdergaande communicatie en participatie.

Financiën

Advies financiën:

De door de gemeenteraad raad op 17 april 2025 beschikbaar gestelde middelen voor de 2^e fase van de Integrale Gebiedsverdieping voor 2026 ad

€ 254.000, kunnen worden ingezet voor de verdiepende onderzoeken in 2026. Daarnaast heeft de raad bij de besluitvorming over de decemberbrief in december 2025 besloten € 180.000 over te hevelen van de middelen Masterplan Lelylijn uit 2025 naar 2026. Door een latere start van het project zijn niet alle

middelen in 2025 ingezet. Totaal beschikbaar voor de onderzoeken in 2026 € 434.000. Indien dit niet toereikend is zullen wij bij de halfjaarlijkse rapportage aan de raad extra middelen aanvragen.

Voor de ontwikkeling van de integrale toekomstvisie in 2027 zullen we bij de begroting 2027 middelen aanvragen.

Afstemming met andere afdelingen

Afgestemd met de van toepassing zijnde afdelingen:

De Integrale Gebiedsverdieping is uitgevoerd in afstemming met een integrale projectgroep Masterplan en Integrale Gebiedsverdieping Lelylijn Heerenveen met verschillende disciplines: ruimtelijk, economie, water en bodem, wonen, stedenbouw en mobiliteit.

Afstemming met Griffie

Voorstel en proces zijn afgestemd met de griffie.

Richting besluitvorming in de raad zal er op 2 februari 2026 een raadsmarkt plaatsvinden en op 5 februari 2026 een informerende sessie met de commissie.

Bijlagen

Bijlagen

1. *Notities Integrale Gebiedsverdieping Heerenveen*

- Bijlage 1.1 Lokale Notitie "Inzichten IGV Lelylijn Heerenveen".
- Bijlage 1.2 Notitie IGV Heerenveen Integrale Gebiedsverdieping consortium
- Bijlage 1.4 Samenvatting IGV Heerenveen
- Bijlage 1.5 Bijlagen IGV Heerenveen, waaronder bijlage Economie

2. *Rapporten Masterplan*

- Bijlage 2.1: Masterplan Lelylijn – inhoud op hoofdlijnen
- Bijlage 2.2: Concept eindrapportage ('Stripboek') Masterplan Lelylijn (definitieve volgt 19-01-2026)
- Bijlage 2.3: Eindrapportage IGV Groningen
- Bijlage 2.4: Eindrapportage IGV Drachten
- Bijlage 2.5: Eindrapportage IGV Heerenveen
- Bijlage 2.6: Eindrapportage IGV Emmeloord
- Bijlage 2.7: Eindrapportage Toekomstverkenning Lelylijn 2125

Bijlage 2.8: Eindrapportage Financieel Masterplan Lelylijn

Bijlage 3.1: Advies Expertgroep Financieel Masterplan Lelylijn

Bijlage 3.2: Advies Wetenschappelijk Adviesteam

Bijlage 3.3: Advies College van Rijksadviseurs

Bijlage 4.1: Advies Lelylijn-gezant (Klaas Knot)(volgt)